

LEVENSBERIGT
 VAN
AGGAEUS ALBADA,
 DOOR
Jr. Mr. M. DE HAAN HETTEMA.

Mijn voornemen is, naar aanleiding van hetgene, dat ons geacht Medelid en Secretaris Dr. OTTEMA, in onze eerste Winteravondvergadering, omtrent onzen Frieschen regtsgeleerde AGGAEUS ALBADA gezegd heeft, U thans nader met hem bekend te maken.

Ik moet U evenwel vooraf zeggen, dat ik, ofschoon ik meerdere bronnen heb kunnen raadplegen, onder welke ook eigenhandige brieven van hem en zijnen zoon, en meer vergelijkingen heb kunnen maken, dan de met zoo veel roem bekende Hoogleeraar G. DE WAL, die, achter zijne *Oratio de claris Frisiae jureconsultis*, eene korte levensschets van hem heeft gegeven, en die de eenigste is, voor zoo verre mij bewust, die zijn leven beschreven heeft, dat ik evenwel niet dat alles zal kunnen geven, wat tot eene volledige beschrijving vereischt wordt, te meer niet, daar mijne pogingen bij de familie WIARDA, te *Aurich*, bij welke ik gehoopt had inlichtingen omtrent zijn vroeger leven te bekomen, — omdat die familie in der tijd mede erfgenaam van zijnen zoon geworden is, — mislukt zijn, en de Justitieraad C. H. WIARDA, te *Aurich*,

mij geschreven heeft, niets hieromtrent onder de familie-papieren te hebben gevonden.

Van het geslacht ALBADA, hetwelk wij meenen, dat thans in de mannelijke lijn is uitgestorven, bestonden twee takken, bekend onder de namen van ALBADA van *Goïnga* en ALBADA van *Poppingawier*, welke laatste tak eigenlijk GALAMA is, daar LIEUWE HETTES GALAMA zich en zijne afstammelingen, naar zijne grootmoeder EELCK SICKESD. ALBADA van *Goïnga*, zuster van den grootvader van ONZER ALBADA, ALBADA heeft laten noemen.

ONZE AGGAEUS ALBADA was uit den tak der *Goïngaas*, zoo als men in het *Stamboek van den vroegeren en lateren Frieschen Adel, Leeuwarden 1846*, kan zien, welk geslacht vermeende uit het bloed van de Graven van *Holland* gesproten te zijn.

Het bewijs daarvoor schijnt men te moeten zoeken in eenen *zoenbrief* van het jaar 1424, op den dag van BLASIUS den *Belijder* opgemaakt, en welke te vinden is in den *Tegenwoordige staat van Friesland*, III, 241. Uit dien *zoenbrief* op te maken, bestond er verschil tusschen AGGE AESGES ALBADA en RUURD SICKES ALBADA, over het voeren van het familiewapen; vermeenende AGGE, dat RUURD zijn wapen niet meer voerde, zoo hij behoorde te doen, en hem niet toekomende gebruikte.

Wij zullen U den inhoud derzelve, in de oude Friesche taal aldaar gegeven, hier mededeelen.

Deze beide ALBADAAS worden in dien *zoenbrief* genoemd *geborene echte Graven zoonen en Hoofdelingen in Oostvriesland*. De *zoenslieden* verklaren, dat RUURD ALBADA, *Ridder*, hun had vertoond en bewezen met een *franchijnbrief*, van de eigen hand van den Graaf geschreven, en met zijn Graven zegel bevestigd, dat hij, RUURD, in het vrije veld, voor Keizer en Koningen en Landsheeren, mogt voeren *eenen rooden leeuw in een gouden veld*, en

zulks bij wettig erfregt op zijne nazaten. Al hetwelk hij getoond had wettig gegeven te zijn van den Graaf van *Holland, Zeeland en Friesland*, met name *DIEDERIK de Tweede*. Geschreven en bezegeld in het jaar onzes Heeren 822, op den dag van den H. *VINCENTIUS*.

RUURD had hun mede vertoond eenen gezegelden brief van den Koning van *Frankrijk*, dat hij voeren mogt *eene witte lelie in een blaauw veld*, welk regt hij had verkregen in een tournooi, aan het hof van dien Koning gehouden, ten gevolge van eenen kamp met den jongen Hertog van *Beijeren*; welke brief geschreven en bezegeld was in het jaar onzes Heeren 1413, op den dag van *MAGNUS den Belijder*.

AGGE AESGES ALBADA en *SICKE AGGES ALBADA* daarentegen vertoonden hun zekere brieven, met rede en bewijs gestaafd, bij welke aan hunne voorouders het regt was gegeven, om *eene witte roos in een rood veld* te voeren, en zulks tot eene beklagenswaardige herinnering aan hun verstooten uit het regt van opvolging in het graafschap *Holland*, ten gevolge waarvan deze zich, in eere Gods, te *Stavoren* hebben nedergezet.

De zoenlieden verklaarden toen, dat *RUURD* met regt zijne wapens mogt voeren. Onze *ALBADA* voerde evenwel de *gewone halve arend en drie rozen onder elkander*, en op den helm *een hazewind*, volgens den afdruk op hunne brieven, op welke evenwel de kleuren niet te onderscheiden zijn. Ik moet hier opmerken, dat onze Friesche familiën dikwijls hunne wapens naar willekeur veranderden, of nieuwe aannamen, zoodat men hierdoor menigmaal met de familiën in de war geraakt; het laatste had dikwerf plaats ten gevolge van een huwelijk, als zij eene erfdochter trouwden; het eerste, om zich van eenen anderen tak te onderscheiden.

Uit het zoo even gemelde *Stamboek* kan men zien, dat

zijne grootouders AGGE SICKES ALBADA, † 1462, en SJOUCK BUURTSO. ROORDA van *Tjummaren*, † 1469, geweest zijn; dat deze twee zoons hebben nagelaten, als: RUURD ALBADA en, de vader van onzen AGGAEUS, AESGE ALBADA, wiens geboorte-, trouw- en sterfjaar, alsmede de naam van diens vrouw, ons onbekend is gebleven, en die, behalve onzen AGGAEUS, nog eenen zoon en drie dochters heeft gehad, van welke eene, JEL ALBADA, de state *Albada* te *Goinga* heeft bezeten, naar welke zich haar man, ADAM VAN HARCKEMA, toe *Albada* schreef (1).

Wij hebben niet kunnen opsporen, wanneer onze AGGAEUS geboren is, terwijl ons ook zijn sterfjaar onbekend is gebleven. Alleen kunnen wij zeggen, dat zijn zoon, ook AGGAEUS genaamd, in zijnen brief aan zijnen oom PIETER VAN TEETLUM, van 26 Maart 1586, nog melding van hem maakt, doch in dien van 7 September 1588 niet meer, zoodat hij waarschijnlijk binnen dit tijdsbestek zal gestorven zijn. Hij is tweemaal gehuwd geweest, eerst aan JETS AYTTA, † 1567, dochter van SEERP FOLKERTS AYTTA en BARBARA HETTE-FEYCKESD. HETTEMA, en daarna, October 1568 (2), aan ANNA MOCKEMA, † (niet, zoo als wij in het *Stamboek* hebben, 5 December 1585,) maar na 26 Maart 1586, omdat AGGAEUS de jongere toen ook melding van haar maakte. Zij was weduwe van WERP WYTZES JUCKEMA, die 9 Februarij 1560 was overleden, en dochter van ERNST TAECKES MOCKEMA (anders VAN UNEMA) en ANNA HESSELSO. VAN FOPPINGA. Dit laatste huwelijk is kinderloos geweest; doch uit het eerste had hij, volgens DE WAL (p. 26) acht kinderen. Wij hebben er evenwel slechts twee kunnen vinden, — en ook VIGLIUS spreekt in zijne

(1) WINSEMIUS, *Chronyk*, blz. 629b. *Stamboek* enz., aant. 36, blz. 17b.

(2) *Brieven van VIGLIUS*, 65e, blz. 491.

brieven *alleen* van zijne neven, — het eene SEERP, ongehuwd † 1573, zoo als uit eenen brief, van 1 Julij van dat jaar, aan TEETLUM geblijkt, en AGGAEUS, die hem overleefde, en van wien straks nader.

Omtrent zijnen vroegeren leeftijd weten wij niets anders, dan dat hij te *Bourges (Biturigibus)* de regten geleerd heeft, onder EGINARIUS BARONIUS, die, volgens MORERI, 22 Augustus 1550 stierf, in wiens plaats hij de openbare lessen vervulde, en niet zonder lof waarnam. Dat hij te *Doornik (Tornaci)* gewoond heeft, zegt KOK, in zijn *Vaderlandsch woordenboek*, I, 470, doch DE WAL vraagt, van waar hij dat heeft.

Zijn aldaar verkregen roem en de invloed van zijnen aangehuwden oom, VIGLIUS ZUICHEMIUS AB AYTTA, zullen zonder twijfel veel hebben bijgedragen, om hem in het Hof van *Friesland* te brengen, in hetwelk hij den 11. Januarij 1553, in de plaats van LUDOLPH VAN HATTEM, zitting nam; den 20. November 1559 werd hij door zijnen zwager BERNARDUS MEILEMA, gehuwd met HACK SEERPSD. AYTTA, opgevolgd, en verwisselde hij het raadsheerschap met het ambt van Assessor in het Kamergeregte te *Spiers*, van welk ambt hij in 1570 genoodzaakt werd vrijwillig afstand te doen (3); en is DR. JOANNES RUURDS ROORDA in 1571 in zijne plaats gekomen.

Dit geregte was de Keizerlijke Kamer, of wel het Hooge Geregtehof van het keizerrijk. Het had een regter Eerste President, die Duitscher moest zijn, en van geboorte Prins, Graaf of wel Baron. Vier Regters Presidenten, van welke twee Katholijk en twee Protestantsch waren, en vijftig Assessoren, van welke wederom 26 Katholijk en 24 Protestantsch moesten zijn. Uit hoofde de daarvoor benoodigde gelden niet geregeld konden geïnd worden,

(3) *Vgl. br.*, 113 en 114, 130.

was het getal dier Assessoren meestentijds maar zeventien (4).

Het is meer dan waarschijnlijk, dat hij te *Spiers*, zoo al niet vroeger, de eerste beginselen der Hervorming heeft ingezogen, ofschoon hij in zijnen brief aan REMBERTUS ACKEMA, van 18 December 1583 (5), schrijft, dat de kerk van *Emden* hem het eerst aanleiding tot zijne bekeering heeft gegeven. In eenen brief aan ARCKERIUS, Predikant te *Leeuwarden*, 10 Februarij 1582, schrijft hij, dat het reeds dertig jaren geleden is, dat hij uit het Pausdom is gegaan, en dat hem dit nimmer berouwd heeft, dus 1552, voordat hij in het Hof van *Friesland* gekomen is; doch zulks was dan in den geest: want hij heeft zich eerst veel later openlijk als zoodanig doen kennen. Immers den 14. Maart 1566 (6) schreef HOPPERS aan VIGLIUS, dat hij in eenigen tijd niets van ALBADA had gehoord, en geene brieven van hem ontvangen, zoodat hij geloofde, dat hij plannen beraamde, om *Friesland* te hervormen. Hierop schreef VIGLIUS hem, den 14. Junij 1566 (7), dat hij ALBADA bij zich had gehad, en dat hij hem over de zaken, van welke HOPPERS weet, niet heeft gesproken, om de gastvrijheid niet te beledigen. Waarop HOPPERS, den 1. Augustus, antwoordde, dat ALBADA hem had geschreven, of zij niet aan de ware, goddelijke, dan ten minste aan de algemeene en menschelijke, regtvaardigheid gedachtig wilden zijn? Dat hij hem daarop zoude antwoorden, dat, zoo hij met zijne denkbeelden tevreden was, hij moest nalaten over hen te oordeelen, en zoo hij soms, gelijk PROTAGORAS, dacht, dat het een ieder eene waarheid is, wat hij zelf meent, dat waarheid is, dat hij hen dan

(4) MORERI, in voce *Spira*.

(5) GABBEMA, *Epistolae*, p. 768.

(6) HOPPERS *brieven*, 18, blz. 116.

(7) *VicL. Br.*, 8, blz. 363.

niet minder, dan zich zelve, moest houden (8). VIGLIUS, den 16. November 1566 (9), aan HOPPERS, over den toestand der zaken hier te lande, schrijvende, zegt: AGGAEUS, gelijk een tweede Profeet, wil mij opdringen, dat hij ons al dat kwaad voorzegt had.

Het is dus niet te verwonderen, dat deze beide mannen vreesden, dat zijne beide zonen, en neven van AYTTA, ook de in hun oog verkeerde godsdienstige beginselen inzogen, en VIGLIUS dus schreef, dat hij gaarne zijne neven bij zich wenschte te hebben, en dat hij vreesde, dat zijne nicht, ALBADAAS eerste vrouw, in die gevoelens zal gestorven zijn (10), en dat zijne tweede vrouw dit kwaad niet zal verminderd hebben. Hij wist, dat de MOCKAMAAS tot dat gevoelen overhielden.

Zijn verschil met deze beide mannen, in het godsdienstige, gaf hun dan ook aanleiding, dat VIGLIUS hem, bij den dood van COBELIUS, Kanselier van *Gelderland*, niet tot die betrekking durfde voordragen, voornamelijk niet, » om die gevoelens, welke hij reeds lang in hem had opgemerkt, en vreesde, dat de toenmalige staat van zaken in » *Friesland* hem daarin nog vaster zouden doen zijn (11).” Ook HOPPERS was van dat gevoelen, en wenschte hem met zijne profetische sermoenen eene betere gedachte (12).

Uit de brieven van VIGLIUS, van 12 April en 26 Mei 1568 (13), blijkt, dat hij toen Pensionaris van de Staten van *Friesland* heeft willen worden. Hij schrijft, dat hij gehoord heeft, dat ALBADA in *Friesland* is geweest, doch dat hij, door de aldaar heerschende bewegingen afgeschrikt,

(8) *HOPP. br.*, 7, blz. 94.

(9) *VIGL. br.*, 19, blz. 388.

(10) *Ibid.*, 109, 9 Sept. 1570, 110, 26 Sept. 1570.

(11) *Ibid.*, 20, blz. 391.

(12) *HOPP. br.*, 37, blz. 152.

(13) *VIGL. br.*, 56, blz. 472, 60, blz. 480, en 67, blz. 496.

spoedig wederom naar *Spiers* was vertrokken, daar hij bang was, dat de hemel over hem zoude instorten. De zoon van RUURD ROORDA, die gaarne zijne plaats te *Spiers* wilde bekleeden, schijnt hem dit aangeraden te hebben; maar VIGLIUS beschouwde die betrekking, in allen gevalle in de gegevene omstandigheden, niet aannemelijk, omdat men hierin wel eens in strijd met het Hof konde komen, en, even als VASTELIUS en CAMMIUS, Pensionarissen van *Namur* en *Mechelen*, en als de Advokaat van *Holland*, JACOBUS VAN DEN ENDE, in de gevangenis konde geraken. Gedurende dit zijn verblijf in *Friesland* schijnt hij zijne tweede vrouw te hebben leeren kennen. Zijn brief uit *Sneek*, van 22 April 1568, aan IGRAM VAN ACHELEN, zet eenige waarschijnlijkheid aan het gezegde van VIGLIUS bij, wien hij schrijft, dat hij niet weder over *Leeuwarden* zal terug komen, maar door zal reizen, en gelukkiger tijden, om weder te komen, afwachten.

Bij den dood van den President van het Hof van *Friesland*, CAREL VAN DER NITSEN, heeft hij pogingen bij zijnen oom gedaan, om in diens plaats te komen, waarover hij aan dezen schreef, dat velen dit gaarne zouden zien. De brieven van VIGLIUS en HOPPERS (14) toonen wederom aan, dat zijne godsdienstige gevoelens hem in den weg stonden. » Gij weet, » zegt VIGLIUS, » hoe hij zich zelve altijd in » het licht heeft gestaan; maar ook zijne toegevendheid » zoude in deze erbarmelijke tijden slecht passen, ofschoon » hij overigens in alle opzigten hiertoe geschikt is. » HOPPERS had reeds vroeger van hem gezegd, dat zijn verstand niet geheel en al onverzettelijk was (15).

Het mislukken zijner pogingen, en de mindere steun

(14) *VIGL. br.*, 69, blz. 500, 89, blz. 548, en *HOPP. br.*, 87, blz. 252, en 88, blz. 253.

(15) *HOPP. br.*, 47, blz. 176.

van VIGLIUS en HOPPERS, die, daar hij altijd twistziek in zijne brieven was, en zij hem daarom zelden schreven (16), en de voor hem in dien stand van zaken slechte vooruitzichten, schijnen dan ook veel invloed op zijn gestel te hebben gehad: want hij schreef, 6 April 1569, aan HOPPERS (17), en wel in de Friesche taal, dat hij de studiën en overige wereldsche zaken vaarwel had gezegd, en dikwijls met den geest sprak, die hem gezegd had, dat er nog geen einde aan de ellende was, maar dat er nog veel zwaardere boven het hoofd hingen. De opmerking, welke HOPPERS hierop maakte, meen ik u niet te moeten onthouden; zij is deze: » Daar onze bureu de Hollanders » hunne Koningen, Profeten en halve Goden gehad heb- » ben, zoo is het te hopen, zoo als ik de zaken hunnen » gang zie gaan, dat wij onze goddelijke zaken niet zul- » len behoeven te missen.»

Deze zijne gevoelens hebben dan ook spoedig de opletendheid der Jezuïten te *Spiers* gaande gemaakt, die hem dan ook wegens dezelve hebben aangeklaagd, zoo als wij uit de brieven van VIGLIUS en HOPPERS kunnen nagaan, en tevens, dat deze beide alles hebben aangewend, om hem en zijne goederen te redden (18). Het gevolg van deze vervolging was, dat hij het raadzaam heeft gevonden, zoo als wij reeds gezegd hebben, zijne betrekking vrijwillig neder te leggen, om meerder kwaad voor te komen (19).

Uit eenen brief van hem aan TEETLUM, van 11 April 1581 geblijkt, dat desnietteenstaande zijne goederen in beslag zijn genomen: want hij schrijft daarin, dat hij

(16) *VIGL. br.*, 65, blz. 491.

(17) *HOPP. br.*, 72, blz. 219.

(18) *VIGL. br.*, 109-111, blz. 581, en 131, blz. 656. *HOPP. br.*, 100-103, blz. 287 seqq.

(19) *VIGL. br.*, 113, blz. 589, en 114, blz. 593.

geen verzoekschrift aan Gedeputeerden wil inzenden, maar dat hij het beter vindt, dat men mondeling de opheffing van het beslag vraagt. En uit eenen brief van zijnen zoon, van 7 September 1588, zien wij, dat de opkomsten dier goederen aan hem, die ze van zijnen vader ten huwelijk had gekregen, wederom waren toegestaan, en wel, die hij uit zijne moederlijke erfenis had gekregen.

Dit bedanken, en wel om zijne godsdienstige gevoelens, schijnt eenigen indruk in *Duitschland* en elders te hebben gemaakt: want *VIGLIUS* schrijft aan *HOPPERS*, dat hem door den Koning van *Denemarken* en eenige *Duitsche Vorsten* eene betrekking is aangeboden geworden (20). Hij schijnt die evenwel niet te hebben aangenomen; althans wij hebben er niets van gevonden. De reden hiervan lag misschien in zijne godsdienstige begrippen, welke niet met de hunne zullen hebben gestrookt. Hij vestigde zich daarom te *Keulen*.

Aldaar zijnde, schijnt hij eenigzins bedaard te zijn geworden, en in zijne nieuwe gevoelens te hebben gewankeld: want wij vinden hem in 1571 (21) als Raad van den Bisschop van *Wurtsburg*, welke eene niet onvoordeelige betrekking was. *VIGLIUS* schreef aan *HOPPERS*, dat dit hem niet onaangenaam was; doch dat hij vreesde, dat hij de oude dwaling in het godsdienstige niet zal kunnen afschudden. Die vrees is dan ook verwezentlijkt geworden, daar wij hem in 1583 (22) als godgeleerde zien optreden, en men niets verders van deze betrekking heeft gehoord. Uit zijne brieven aan zijnen zwager *TEETLUM* gebleekt, dat hij 27 Mei 1571 te *Keulen* was, te Paschen 1573 in *Frankfort*, in 1575 wederom te *Keulen*, terwijl

(20) *VIGL. br.*, 113, blz. 589.

(21) *Ibid.*, 151, blz. 656.

(22) *GABBEMA, Epist.*, blz. 762-783.

er geene brieven uit *Wurtsburg* voorhanden zijn. Hij schijnt evenwel met den Bisschop in briefwisseling te zijn gebleven, daar wij in het handschrift van hem eenen brief aan denzelfen, over staatszaken, van den 22. Mei 1582, vinden.

Den 5. April 1576 was hij, wegens familiezaken van zijnen zoon, te *Emden*, en schreef toen aan zijnen zwager HECTOR AYTTA, om voor de kinderen van HOMME HARINXMA te willen zorgen, wiens goederen verwoest en verbrand waren, daar hunne moeder de zuster zijner vrouw was, en hij hierin groot belang stelde.

Dat hij sedert het nederleggen van zijn ambt niet werkeloos is geweest, ontwaren wij uit zijne brieven aan TEETLUM, die zijne in *Friesland* gelegene goederen beheerde, met wien en met AYTTA, zijne zwagers, hij altijd vriendschappelijk heeft omgegaan, en met welke beiden hij, in zijne nog voorhandene brieven, nimmer godsdienstige gevoelens behandelde, ofschoon het slot die wel eens deed raden. Zoo schreef hij, 1 Julij 1573, uit *Keulen*, aan TEETLUM, dat zijne vrouw zoude overkomen, en dat deze hem dan nader over het droevig afsterven van zijnen zoon SEERP zal berigt geven, doch dat bezigheden het hem verhinderden; maar dat hij bovendien den toestand, waarin het Vaderland was, niet konde zien. In dien van Augustus van dat jaar schrijft hij, dat hij, als het ware, in ballingschap leefde. Uit *Antwerpen* schreef hij aan TEETLUM, den 26. Junij 1577, dat hij, van *Brussel* komende, naar *Friesland* had willen reizen; doch dat hij zoo veel te doen had, dat hij wederom naar *Keulen* moest gaan. Wij ontwaren dit nog meer, daar wij hem in 1579 wedervinden, als Afgevaardigde van de Staten, op de vredehandeling van *Keulen*, aan welke hij een niet onbelangrijk aandeel nam.

Hoorden wij hem, door VIGLIUS en HOPPERS, als een

der uitstekendste regtsgeleerden van zijnen tijd, en bovendien met vele andere voortreffelijke gaven voorzien, noemen, en dit door eenen HUBER en BOURITIUS (23) bevestigen; niet minder groot was hij als staatkundige en als redenaar, wanneer wij BOR (24) en WINSEMIUS (25) hooren, en zijne brieven, aan Gedeputeerde Staten van *Friesland* toen geschreven (26), lezen.

BOR (59, 60) noemt hem, over die vredehandeling sprekende: „Een kloek, ervaren en dapper man, die „vrijmoedig spreken dorst.” WINSEMIUS: „den redenaar.” Dat hij volijverig in het belang van zijne committenten werkzaam was, blijkt uit alles, wat over die vredehandeling geschreven is.

De Hoogleeraar H. W. TYDEMAN zegt, in zijne *Aanteekeningen op de Geschiedenis des Vaderlands door BILDERDIJK*, VII, 228, dat hem vier verzamelingen van stukken, betreffende dezen vredehandel, bekend zijn, welke alle zeldzaam voorkomen: Eene Fransche, in quarto, bij PLANTIJN, te *Antwerpen*, 1579, ongepagineerd, niet verder gaande, dan tot 20 Julij 1578; — de Latijnsche, in quarto, met de Aanteekeningen (van AD. VAN MEETKERKE), te *Leiden*, bij ANDR. SCHULTEN, 1580, 310 pagg; — eene andere Latijnsche, in octavo, te *Antwerpen*, bij PLANTIJN, 1580, 351 pagg; — en eene Nederlandsche, te *Leiden*, bij CR. SILVIUS, 1581, 388 bladz., in quarto, in welke de aanmerkingen mede gevonden worden. De Hoogleeraar

(23) ZACH. HUBERI *Opera minora*, tom. I, p. 127. JACOB. BOURITIUS, *Lib. sing. ad pand.*, p. 21. Deze was, na den dood van zijnen zwager HECTOR AYTTA, met diens weduwe gehuwd.

(24) BOR, *Historie der Nederlandsche oorlogen*, II, 52, 59, 60, 104-112.

(25) WINSEMIUS, *Historien*, boek V, VI, blz. 383, 398, 404, 424 en 468.

(26) GABBEMA, *Epist.*, p. 557-581.

voegt er, in eene noot, bij, dat de Latijnsche, in quarto, te *Leiden*, volgens FOPPENS, *Bibliotheca Belgica*, tom. I, p. 7, door ADOLPHUS VAN MEETKERKE zoude uitgegeven zijn, doch dat anderen de Leidsche uitgaven aan onzen ALBADA toeschrijven. PACQOT (27), *Mémoires pour servir à l'histoire littéraire des 17 provinces des Pays-Bas*, etc., tom. XVIII, p. 225, op ADOLPHUS A MEETKERCKE, zegt, dat DU THOU en VALERIUS ANDREAS zich vergist hebben met aan dezen de redactie van de akten der vredehandeling te *Keulen*, en de daarbij gevoegde noten, toe te schrijven, en BAYLE tevens, met die aan THEODORUS KOORNHERT toe te kennen: want dat het onze ALBADA was, die de redactie en de noten gemaakt heeft. BAYLE, op KOORNHERT, zegt, blz. 16, noot 1, dat de akten dier vredehandeling, in 1579 begonnen, te *Delft*, met privilegie van de Staten, zijn uitgegeven, en met voortreffelijke noten door ALBADA voorzien, en dat deze akten voor het werk van KOORNHERT worden gehouden.

ALBADA, in zijnen brief aan Gedeputeerden in *Friesland*, van 28 Mei 1580 (28), schrijft, dat het hem leed deed te vernemen, dat de handelingen, welke reeds voor twee maanden gedrukt waren, nog niet bij hen ontvangen waren, en zij nog geen boekverkooper den last hadden gegeven, om die uit *Antwerpen* of *Leiden* te ontbieden, en bij hen te verkoopen, daar hij hun reeds lang over de uitgave geschreven had. Hij voegt daarbij, dat de exemplaren reeds zeldzaam zijn, en dat hij vermoedt, dat zij door de vijanden zijn opgekocht geworden, te weten die voornamelijk, welke met de aanmerkingen voorzien zijn. Hij wil dus niet langer nalaten, hun een exemplaar te

(27) Hij schijnt met dit 18de deel zijn werk niet voltooid te hebben, daar hij hier verwijst naar » ALBADA, van wien later, » en deze in zijn werk niet gevonden wordt.

(28) GABBEMA, I. I., p. 582.

zenden, en verzoekt hun, zoo het hun bevalt, zich alsdan meerdere exemplaren aan te schaffen.

Wanneer wij nu dit in aanmerking nemen, dan is het te vermoeden, dat hij in die twee uitgaven van 1580 de hand heeft gehad, zoo zij al niet door hem zijn uitgegeven, en dat er waarschijnlijkheid voor is, dat de Nederlandsche uitgave, te *Leiden*, 1581, van MEETKERKE is, die ook als Afgevaardigde op die vredehandeling geweest is. De Hoogleeraar DE WAL zegt evenwel stellig, dat de beide Leidsche uitgaven van onzen ALBADA zijn, doch haalt hiervoor geen gezag aan. Dat hij PLANTIJN kende, en te *Leiden* niet onbekend was, heb ik in een copia brief, zonder datum en opschrift, doch waarschijnlijk aan BUNICKHAUSEN, 1583, en in het handschrift voorhanden, gevonden, waarin hij over de *uitgave van brieven* spreekt, welke hij aan PLANTIJN ter lezing had gegeven, om die dan, met of zonder goedkeuring der Staten, uit te geven, en dat hij, om eenige zaken, naar *Leiden* gaat (29).

Later werd hem eene plaats in de Algemeene Staten des lands aangeboden, maar sloeg dit aanbod van de hand, bij brief van 26 Mei 1580 (30). Hij schrijft daar, dat hij, door zwakheid van ziel en ligchaam, ten gevolge van zijn dertigjarig lijden en arbeid, die taak niet op zich durfde nemen, en hij geenen langdurigen arbeid, lange zittingen en veelvuldige reizen, meer kon uitstaan; doch dat hem het Vaderland daarom niet minder ter harte ging,

(29) » Studebo ut typo epistolae divulgentur. In quem finem » reversus in *Hollandiam* dedi eas PLANTINO nostro legendas » probandasque, an hoc rerum statu cum vel sine autoritate Sta- » tuum eas imprimi expediat. Responsum propediem expecto ubi » *Leidam* ipsus alterius istius negotii nomine venero, tum n. latius » et cathogorice ea de re cum DD. HONRADIONE, LYPNONE et » PLANTINO conferre statui.»

(30) GABBEMA, I. I., p. 579.

en hij naar zijn vermogen hetzelfde van dienst wilde zijn. Zulks heeft hij dan ook later getoond, zoo als uit zijne brieven (31) blijktbaar is.

Het is te gelooven, dat hij in 1582 wederom is aangezocht geworden, om een gezantschap te bekleeden. Zoo vond ik in het handschrift eenen copij brief van den Hertog van ALENÇON, bij welken hij hem verzocht, om met den Hertog van BOUILLON en den Heer DE PLESSIS den rijksdag bij te wonen, en deze Heeren met raad en daad bij te staan, hetwelk hij wederom van de hand heeft gewezen. Hij schrijft hieromtrent aan VAN DER MIJLE (MYLIUS) (32), dat hij van den Hertog van *Braband* en den Prins van *Oranje* brieven ontvangen had, om het gezantschap aan te nemen, doch om zoo even vermelde redenen daarvoor bedankt had. Hij voegt er nog eene andere reden bij, namelijk, dat, daar men hem voor een' Schwenckfeldiaan houdt, hij vreesde, dat men of lagen op zijn leven zoude leggen, of hem in de gevangenis werpen. Dat hij zich zelve en zijnen zoon schade zoude doen, en

(31) Zie *Leeuwarder courant*, 14 Nov. 1848, en *MS. brieven*.

(32) *MS. br.*, Paschen 1582 en 27 Mei 1582: » Nuper in pacificatione quid consequutus sum, pro labore meo, imo quid pro » odiis et periculis illis, quae sustineo. Ad huc debetur mihi ea » summa, quae unicuique nostrum assignata erat, et tamen negotium istud fecit, ut longe plus, in praxi mea interea temporis » amiserim. Cum eodem tempore ageretur de honore meo, ut scis, » tum eram Swenckfeldianus; a quibus putas id profectum esse? » Graviorque illis fuit pontificius quam ego. Cur nunc et non » idem habear. Non doleo id ita evenisse, sed qui honores sibi » soli deberi existiment, subeant et onera. Qui indignum me judicant honore, excusatum me quaeso ad onere et periculo habear, sinantque me pacifice uti iis, quae Dominus dat mihi. Hoc » obiter addere volui, ad quod tamen minime respicio, si quid » laudabile Deo meo et utile electis ejus praestare possem, id quod » in conscientia mea nondum sentio et experior."

hij voor zijne vroegere diensten tot nog toe onbeloond was gebleven, hetwelk aan anderen reeds was gegeven; en dat zijne praktijk er door geleden had. » Laat, » zegt hij verder, » hij, die de eer genieten wil, dan ook de lasten dragen, en mij het mijne in rust genieten. » Hij zegt verder, dat FUNCKIUS, naar men zeide, *Keulen* zoude gepasseerd zijn, en andere zeiden, dat hij te *Trier* was, doch dat zulks niet waar was, en ROORDA naar *Trier* zoude zijn vertrokken, met welk doel, wist hij niet, ten zij om FUNCKIUS bij te staan. Van deze beide zegt hij; *Ambo, ambitione et stultitia pati*, twee verwaande gekken (33). Hij wil, dat men in zijne plaats den Heer van BOXTEL er naar toe zendt, dien hij voor zeer geschikt houdt, en geeft zijn gevoelen op, op welke wijze de gezanten zich zullen hebben te gedragen. Den 26 Mei 1583 schreef hij aan BUNNICKHAUSEN, over de toen gehouden wordende conferentie te *Londen*. — Over zijne verdere staatkundige loopbaan kan ik U niets verders mededeelen.

Uit het reeds gezegde heeft men kunnen opmaken, dat hij der Hervorming was toegedaan. Het aandeel, dat hij aan dezelve genomen heeft, zal ik, voor zoo verre ik zulks heb kunnen nagaan, U thans mededeelen.

MORERI (34) zegt, dat hij de leer van SCHWENCKFELD was toegedaan, en dat men het daarvoor eenmaal gehouden heeft, hebben wij zoo even uit den brief van hem aan VAN DER MIJLE gezien.

In zijnen brief aan ACKEMA, 15 September 1583, schrijft hij, dat hij FRANCISCUS PUCIUS FIDELINUS, die door dezen aan hem aanbevolen was, bij zich ontvangen had, dat diens gevoelens met de zijne in strijd waren, en dat deze

(33) *MS. brieven*, Pinkster 1582.

(34) In voce ALBADA, en over de leer van SCHWENCKFELD aldaar in voce.

niet was in de ware kennis van God den Vader en van den eeuwigen Zoon (35). In zijnen brief aan BURMANIA, 1 November 1583, gaat hij op eene geweldige wijze op dezen los (36).

Den 18. December 1583 schreef hij aan ACKEMA, uit *Worms*, dat hij de wereld en de gezelligheid ontvlugt was, en zich aldaar had nedergezet, en inderdaad geheel alleen was, en met niemand omging. Dat hij daar zijnen tijd in gebeden en heilige overwegingen konde doorbrengen, en, opdat hij niet onkundig zoude zijn, welke zijne overwegingen waren, meldt hij hem, dat hij alle vertalingen van het Nieuwe Testament vergelijkt, en de dwalingen, welke door ieder begaan zijn, aanteekent, en opgeeft, op welke wijze zij verbeterd moeten worden; en dat hij dien arbeid voor een groot gedeelte had afgewerkt. Dat hij nog grooter verlangen had, om dat zelfde Testament door aanteekeningen, uit de leer der waarheid geput en verzameld, op te helderen. Dat hij ook het voornemen heeft, zoo de Heer het hem wil toelaten, om de Evangeliën en Brieven, door hem verbeterd en uitgelegd, aan de Bedienaren van de kerk te *Emden* te zenden, welke hem het eerst tot zijne bekeering geholpen heeft, opdat zij daarover zouden oordeelen, of die met hem vergelijken, om te weten, of hunne kennis, dan wel die van anderen, meer met de waarheid en de Schrift overeen kwam. Hij was nu met den H. JOHANNES bezig, en had diens eersten Brief met aanteekeningen voorzien; en werkte nu aan zijn Evangelie, hetwelk hij, mede met aanteekeningen, binnen twee maanden hoopte te zenden.

In zijnen brief aan BURMANIA, zoo even gemeld, geeft

(35) » Sed is non est ex vera Dei Patris ac aeterni Filii ejus scientia." GABBEMA, blz. 765.

(36) GABBEMA, l. l., blz. 772.

hij ons eene schets van de denkbeelden van dien tijd, met betrekking tot de toenmalige godsdienstige dweeperijen.

In eenen brief, van 1 December 1581, aan JOHANNES ARGERIUS, Bedienaar des Goddelijken woords te *Leeuwarden*, schrijft hij, dat hij zich verheugt, dat deze van God geroepen is, om het evangelie te verkondigen, hetwelk hij boven alle eer en rijkdom stelt. Hij wenscht, dat hij den dag mag beleven, dat hij waardig mogt worden gehouden, op het geringste dorpje in *Friesland* dat ambt waar te nemen, om iets tot heil der menschen te kunnen aanbrengen. ARGERIUS schreef hem hierop, den 1. Januarij 1582, dat hij uit zijnen brief, als in eenen spiegel, had gezien, dat zijne ziel brandde van ijver voor de ware vroomheid; dat het niet noodig was, zich zoo gering te schatten, en dat hem de hoogste plaats toekwam (37).

Aan BORLUTIUS, den 25. Februarij, schrijvende, zegt hij, dat hij aan SIMON VAN DER BEILL eenen brief had gezonden (in het MS. copieeljk in het Nederlandsch voorhanden), naar aanleiding van hetgene, dat hij hem omtrent dezen gezegd had, om zijne godsdienstige gevoelens nader te leeren kennen, dat hij dien brief niet met zijnen naam had geteekend, maar onderteekend JOANNES THEOPHILUS VAN DER HEYD, met verzoek, den brief in antwoord aan hem, BORLUTIUS, te willen zenden (38).

(37) *MS. brieven.* » Postremo, quod optas illum diem quo in » minimo pago apud nos hoc sanctissimo munere divinitus dignetur » que fungi possis, ex eo etiam ceu speculo video animum verae » pietatis studio ardentem. Verum magnifice domine! si vitae institutum consulto abs te mutari aliquando posset, nequaquam » opus esset, te tam infra communem sortem dejici. Nam ex me » meique similibus conjecturam capio, pro singulari prudentia, et » rerum cognitione, quae tibi summa evenerunt, facile supremum » locum datum iri.''

(38) » Responsum rogavi ut ad aedes tuas defferret, inde mihi » fideliter procuratum iri. Non addidi autem proprium nomen ob

Ook stond hij met ISBRANDUS TRABIUS, Predikant te *Antwerpen*, in betrekking, gelijk uit eenen copia brief, in het MS. van 1582 te vinden, geblijkt.

» multas causas, sed vocavi me JOANNEM THEOPHILUM VAN DER
» HEYD." Die brief luidt:

» Denn gotsaligenn ersamenn ende fromen SIMON
» VAN DER BEILL, mynn goede frundtt.

» Ersame, lieue frundt, met wunschinge alles goets in der gena-
» den onser Herren JESU CHRISTI! V. L. sal gelieuen te weeten,
» hoe dat ick ondergeschrevene tot diuersche tyden van eenighe
» goede vrunden sulcke reeden gehoirt, oick in geschrifte briuen
» gesien hebbe, dee men seit by V gesproecken ende gemaect te
» syn, daer vt ick vermercke, dat ghy meet hooghere godlycke
» licht, als die gemeene parthien, begaue syt, oock in den seluigen
» licht JESUM CHRISTUM, ende die wedergeboert offte verrysenisse,
» die tot hem, in hem ende doer hem is, heerlycker insiet, be-
» kennet ende soeket. Maer soe my geen gelicke redene ende
» leere allenthaluen toegeschreuen worden, wie oock niet alle men-
» schen Goddes woort in der waerheyte hoeren kunnen, sonder al-
» leen die, die wt God gebooren syn, ben ick in myn gemoedt
» beweegt geworden, V. L. self schryfftelick te besoecken, ende te
» bidden, om CHRISTI wille, van weegen myn eygen persoene ende
» meer andere, die wy allhier in der stillicheyte onpartylick leuen
» ende God dienen. Ghy wilt onbeswaert syn, ons te verclaren
» sulcke gelooue ende hoope, die ghy uit genaede van hoouen her-
» off im heiligen Geest ontfangen hebt, ende by V self in licht
» ende krafft desselue beuynd ende syt. Dyt doende, sult ghy
» ons sonderlinghe lyfde bewysen, ende syn oock van gelycken te
» doen, so sulcks van ons versocht werde, willigh, oft des Heer-
» ren wille mochte syn, dat wy d' eene den anderen, nae den
» vterlicken mensche, tot meerde verstandt ende opbauwinghe
» dienen mochte. Wil V. L. hier met die genaede ende bescher-
» mynghe des Heeren troulyck beuelen. Toe *Coelen*, den 25. Febr.
» a°. 1582.

» V. L. onbekende vrundt,
» JOANNES THEOPHYLUS VAN DER HEYD."

*

In zijnen brief, van den 19. Augustus 1584, aan ACKEMA schrijft hij, dat hij aan BURMANIA het *Boekken van den nieuwen mensch*, vroeger door hem vertaald, had gezonden, alsmede de *Hemelsche Medicyn*, door hem in het Latijn uitgegeven, en in weinige plaatsen door hem verbeterd, en eindelijk zijnen *Brief aan de Bedienaren der Kerken in Friesland*.

Uit het meermalen aangehaalde MS., in hetwelk de navolgende stukken gevonden worden, zoude ik opmaken, dat hij de schrijver is geweest van:

1. *De origine ligni vitae, sive de Deo*, op hetwelk GER. MER. de aldaar gevonden wordende *Responsio ad Animadversiones D. ALB. in lignum vitae, data Duisburgi 6to Junij 1581*, heeft gegeven en beantwoord.

2. *Responsio Dni. A. A. ad MERCAT. de imagine Dei.*

3. *Paraphrasis in precationem Dominicam.*

4. *De cometa anni 1580 in Novembri.*

5. *Judicium de speculo ROSLINI* (ELISEUS ROSLINI in margine) *et Prognost. s. s. ROESLINI*, tot het vorige betrekking hebbende, en waarbij is gevoegd: *Litterae Dr. SAMUELIS ISENMEGERI de eodem cometa*. Bij het lezen van deze stukken kan men ontwaren, dat men toen nog de kometen als voorboden van geluk en ongeluk beschouwde, en dezelve niet onder de sterren telde.

In dit meermalen aangehaalde MS. bevinden zich van hem, behalve de reeds aangehaalde, nog de volgende brieven van verschillenden inhoud, als:

Van 25 October 1581, aan LUBERTUS HONRADIUS, bij den dood van diens vrouw.

Van 1 December 1581, aan den President AYSMA, over het aansluiten van *Friesland* aan *Gelderland* en *Overijsel*.

Van 10 Februarij 1582, aan den zelfden, over den Hertog van ALENÇON, en over het congres te *Aken*.

Van 14 Februarij 1582, aan ROMBERTUS ACKEMA, wegens staatszaken.

Van 16 Februarij 1582, aan de Staten van *Friesland*, idem.

Van 18 Februarij 1582, aan SIXTUS DEKEMA, van gemengden inhoud.

Van 25 Februarij 1583, aan CORNELIUS RHETIUS, Raadsheer te *Antwerpen*, over staatszaken.

Van 1 Maart 1582, aan den Prins, met den brief van DODONEUS, over den intogt van ALENÇON te *Antwerpen*.

Van 17 Mei 1582, aan RIENCK CAMMINGA, over de handelingen te *Antwerpen*.

Van 29 Maart 1582, aan de Friesche afgevaardigden te *Antwerpen*, over staatszaken.

Van 16 Mei 1582, aan Gedeputeerden, idem.

Aan SIXTUS DEKEMA, zonder dagteekening, over godsdienst.

Wij hebben hem U dan nu in zijne regsgeleerde, staatkundige en godgeleerde loopbaan eenigzins doen kennen. Wij kunnen hieruit leeren, dat de tijd en de omstandigheden veel invloed op den menschelijken geest hebben, en dat ook groote geniën aan dat noodlot onderworpen zijn; en wanneer wij al de wederwaardigheden en schokken, welke onze ALBADA gedurende zijn leven ondervonden heeft, nagaan, dan roepen wij onwillekeurig uit: *Zalig zijn de armen van geest*, dat is, gelukkig zijn zij, wier geest niet door wolken beneveld wordt: want gene genieten rust, deze onrust.

Jo. FUNGERUS, in zijne *Sylloge variorum carminum*, pag. 45 seqq, heeft zijne verdiensten en braafheid, welke door geheel *Europa* bekend waren, in een gedicht bezongen.

Volgens ADELUNG, *Fortsetzung von JÖCHERS Lexicon*, Theil I, S. 394, worden de eigenhandige brieven van

ALBADA, welke hij aan SAMUEL SIDERACRATES geschreven heeft, in de Koninklijke Bibliotheek te *Parijs* bewaard.

Van zijne kinderen heeft slechts een hem overleefd, en wel zijn zoon en naamgenoot AGGAEUS ALBADA. De tijd van zijne geboorte is ons onbekend gebleven, even als zijne studiejaren; doch wij leerden hem kennen als een voornaam regtsgeleerde, aan wien de lessen van zijnen vader, in de regtswetenschap, niet vruchteloos besteed zijn geworden.

Deze heeft zich te *Spiers* gevestigd, en was 21 Junij 1585 Licentiaat in de Regten, zoo als ons is gebleken uit zijne copia huwelijksvoorwaarden van dien datum, bij ons voorhanden.

Hij trad in dat zelfde jaar te *Spiers* in het huwelijk, met CATHARINA POTGIESSER, dochter van den Assessor AMANDUS POTGIESSER aldaar en van Vrouwe SUSANNA HORST.

Bij het voltrekken van het huwelijk gaf zijn vader hem het volle bezit van zijn moeders goed, bestaande in de state *Epema*, te *Idaard*, groot ongeveer 80 pondematen, met eer en veer, en alle andere geregtigheden, van vischerij, jagt en anders, benevens een aandeel in *Jellinga*, daarnaast gelegen, hetwelk 100 goudgulden tot huur deed. 2°. De zathe en landen, groot ongeveer 40 pondematen, gelegen in het dorp *Jorwerd*, welke hij pandswijze bezat, en die aflosbaar was met 1400 Caroli guldens, waarvan jaarlijks 56 goudgulden betaald werden. 3°. Eene jaarlijksche rente van 180 Caroli guldens *Bildtrenten*, hem door zijnen oudoom VIGLIUS AB AYTTA gelegateerd, zijnde de hoofdsom 3135 Caroli guldens.

Zij bragt daartegen ten huwelijk mede hare goederen, welke zij van haren vader en van hare grootouders, JOHANNES POTGIESSER, Vorstelijk Landrentmeester, en MACHTELT PASSMENS, geërfd had, mits daarvan 's jaars 100 goudgulden aan hare moeder uitkeerende, voor welke

som het hofsteed bij *Clone* gelegen en eene rente van 40 goudguldens jaarlijks uit den tol bij *Orsoy* te pand moesten blijven.

Terwijl beide ouders aannamen, hunne kinderen van kleederen, kleinnooden, huisraad enz., volgens hunnen stand, te voorzien.

Hij heeft later den doctoralen hoed verkregen, en te *Spiers* geadviseerd en gepleit (*privatim publiceque de jure respondit*, zegt *SUFFER. PETRI, De script. Fris.*, p. 351). De Hoogleeraar *DE WAL*, en wij hebben het hem in ons *Stamboek* nagezegd, zegt, dat hij te *Spiers* Hoogleeraar was. Bedrieg ik mij niet, dan was er te *Spiers* geene hoogeschool, en ook uit zijne brieven aan zijnen oom *TEETLUM* heb ik dit mede niet kunnen opmaken.

In eenen brief, van 8 April 1608, schrijft hij aan dezen, dat hij Advokaat en Raad van de vrije republiek en van niet onaanzienlijke Vorsten, Graven en Baronnen van het rijk was (39). Tot dit schrijven had hem aanleiding gegeven de twist, welke er tusschen hem en zijnen neef *SEERP SMINIA* (of *DONIA*) en zijne nicht *BARBARA RHEEN*, kinderen van zijne moei *HACK AYTTA*, over het legaat, door hunne moei *IDA AYTTA*, vrouw van *GODEFRIDUS MOEYSIENBROECK*, hun gemaect, was ontstaen (40), ten gevolge waarvan een proces ontstond, hetwelk hij bij het Hof van *Friesland* heeft gewonnen; die hem toen eenen inhaligen en armzaligen Pensionaris van *Spiers* hadden genoemd.

Hij schijnt, ofschoon hij en zijne vrouw niet uitermaten bemiddeld waren, en hij eenen tijd lang zijne opkomsten in *Friesland*, ten gevolge van het beslag, hetwelk er op

(39) » *Sum liberae reipublicae et non infimorum Principum, » Comitum et Baronum in imperio liber Advocatus et Consiliarius.*»

(40) Zie *SANDE, Decisiones, dec. 4, 4, 2.*

lag, niet genoten had, desnietteenstaande behoorlijk t hebben kunnen leven, ten minste dragen zijne brieven daarvan de duidelijkste kenmerken.

Zoo schrijft hij, 21 September 1600, aan zijnen oom WIBRANDUS AYTTA, dat hij hem de goederen, door zijnen oom BUCHO AYTTA aan dezen nagelaten, niet benijdt ofschoon hij de rijkdommen van CAESUS niet bezit; da hij, door Gods goedheid, zoo veel heeft, dat hij eerlijk leven kan, en van niemand iets noodig heeft.

In eenen anderen brief, zonder dagteekening, dat hij twee schoone tuinen, van eene niet onaanzienlijke waarde, bezit, versierd met vele schoone bloemen, welke hem des zomers tot uitspanning dienen; terwijl die uitspanning des winters bestaat in het aankweeken van uitgezocht en zeldzaam gevogelte; hij verzoekt daarbij aan zijnen neef VIGLIUS AYTTA, om hem eenen hond over te zenden; niet een dog, maar een, die men in *Holland* zwarte of roode noemt, maar van de beste soort (*molossus*).

Zijn huwelijk was kinderloos, en hierover heeft hij in zijne brieven wel eens geklaagd; doch hij voegde er altijd bij, dat men in den wil van God moest berusten.

In 1610 schijnt hij zijn einde te hebben voelen naderen: want, zoo als mij uit latere *copia positiones*, door een van zijne erfgenamen opgemaakt, is gebleken, heeft hij den 2. September 1610 getesteerd, en is nog in die zelfde maand gestorven. Onder de getuigen, bij dat testament tegenwoordig, vinden wij ook nog eenen niet onbekenden Fries, Dr. CIPRIANUS WOMELIUS STAPERT, die toen Procureur in de Keizerlijke Kamer was.

Uit eenen eigenhandigen brief van DOTHIAS WIARDA, Kanselier van den Graaf van *Oost-Friesland*, en bij ons voorhanden, en uit de *positiones*, blijkt, dat deze, met zijne weduwe en eenen KAMPFHOFF, *nomine uxoris*, zijne erfgenamen geweest zijn.

Over zijne erfenis is proces ontstaan, zoo als wij uit eenen brief van Jo. HAMMAN, van *Spiers*, van 12 Julij 1613, eene dagvaarding aan TEETLUM, om aldaar te verschijnen, bevattende, kunnen opmaken; en dat hierover later procedures in *Friesland* zijn gevoerd, vinden wij in stukken van het Hof van *Friesland*, van 7 Julij 1640, waarin WIARDA, met zijnen zoon TIBERMANNUS (TIELEMANNUS?) en Dr. JOHAN KAMPHOFF, Paltsgraven Keurvorstelijke Raad, *nomine uxoris* MARGARIETE HARSTINGH (accoord van 11 Augustus 1620, in originali bij mij voorhanden), zich zijne erfgenamen noemen, en van 20 December 1645, ofschoon ons de uitkomsten dier procedures onbekend zijn gebleven.

Zie hier dan eene kleine bijdrage tot het leven van onzen AGGÆUS. Ik heb gegeven, wat ik konde vinden; en zoo dit weinige uwe aandacht waardig mogt bevonden worden, dan vind ik mijne aangewende moeite dubbel beloond.

